

Perseidákra várva

Augusztus 11-éről 12-ére virradó éjszaka, Balatonszepezd, a Hold fénye már nem zavar, az ég kristálytisza, minden körülmény ideális a meteorfotózáshoz. Leszámítva talán azt, hogy ez a nyár leghidegebb éjszakája, 6 fok van. Nagyobb baj sose legyen, ezen könnyebb segíteni, mintha felhős lenne vagy telihold: két pulóver, bélelt kabát, három párna egy kempingszéken. Azért a kezem egy idő után így is fázik. A fényképezőgép derengő kijelzőjén ballagnak a másodpercek, potyognak a Perseidák is, jó esély van arra, hogy bármelyik pillanatban átfusson egy a fotózott égterületen. A meteorfényképezést mindig a horgászathoz hasonlítottam: növeli az esélyt a jó felszerelés, a sok év tapasztalat, de egy adag szerencse is kell a sikerhez.

A 70-es, 80-as évek fordulóján mint több kezdő amatőrnek, nekem is a meteorvadászat volt a fő észlelési területem, hiszen kevés eszközzel izgalmas, sőt hasznos észleléseket végezhetünk vizuálisan és fotografikusan egyaránt. Veszprém megyében Dunántúli Meteorészlelő Hálózat néven létrejött egy kis társaság, Horváth Ferenc Veszprémből, Hardi Ferenc Tapolcáról, Járó Sándor Ajkáról fotózott egyidőben, én, még középiskolásként Pápáról, abban a reményben, hogy szimultán észleléssel rögzítünk hullócsillagokat. Magányosan is sokat fotóztam egy elnyúlhatetlen, és a célra kiválóan alkalmas Zenit-E géppel (2/58 mm-es Helios objektívvel), néha édesapám Prakticáját (1,8/50) is hadirendbe állítva. A jó kertvárosi ég 27 DIN-es filmmel (400 ASA/ISO) 30 perces expozíciókat is elbírt. Azért sem lett volna szerencsés sűrűbben kockát váltani, mert a film hamar fogyott, és nem volt mindig könnyű érzékeny filmet beszerezni egy vidéki kisvárosban. Gyakran csak elindítottam az expozíciót az udvaron, odabent tettem-vettem, majd kimentem lekapcsolni a gépet. Csak a filmet előhívva derült ki, sikerült-e meteort elcsípni. Ma már nem követném e módszert, hiszen egyes kéfényesedő, majd elhalványodó műholdak a meteorokétól nehezen megkülönböztethető nyomot tudnak produkálni. A túlzottan szabályos,

szimmetrikus fénymenet gyanús. Jobb, ha az ember látja is, mi történik az ég fényképezett területén.

Itt ülök tehát Szepezden egy digitális tükörreflexes gép mögött, feltekerhetem az érzékenységet 1600-asra is, pazarlóan bánhatok az expozíciókkal, az eredményt akár rögtön meg is nézhetem a kijelzőn. Csak az élességállítás körülményesebb, mint ifjúkoromban, akkor elég volt ütközésig tekerni az objektív gyűrűjét, a lencsék garantáltan végtelenre álltak, túléles csillagokat leképezve. Évekig Canon EOS 1000D gépem által ismert 18–55 mm-es zoomos alapobjektívjét használtam, élvezve a 18 mm-es fókusz nyújtotta nagy látómezőt. Egy aktív rajnál kétségtelenül komoly esély van így arra, hogy meteor fusson a látómezőbe. Az eredménnyel mégsem voltam elégedett. A várva-várt tűzgömb csak nem akart jönni, a javarészt +1 – +2 magnitúdós meteorok pedig csak halvány nyomot hagytak. Nem voltak igazán látványosak a felvételek, úgy sikerült valamelyest kiemelni a nyomot, ha utólag digitálisan kinagyítottam a meteor környékét. Több évtizedes emlék jutott eszembe, egy előadás hallottam, hogy a nagylátószögű objektívek vonzó megoldásnak tűnnek, de ígéretesen nagy frontlencséjük a széles látószög előkészítését szolgálja, a tényleges fénygyűjtést valahol belül egészen kicsiny lencsék végzik. Valóban, nekem is volt (van) egy 2,8/29-es objektívem, de nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, szívesebben használtam a Zenit alapobjektívjét. Ha utánaszámolunk, az előbbi átmérője nagyjából 1 cm, az utóbbi pedig 3 cm. Úgy tűnik, nem csupán a fényerő, de a fénygyűjtő képesség is fontos tényező a meteorfotózásnál. A Canon gép 18 mm-es fókusznál 3,5-es fényerőt enged meg. Ez riasztóan kicsi, 5 mm-es átmérőt jelent. Egy fotóosztályon sétálgatva feltűnt egy Canon 1,8/50-es fix fókuszú objektív. E paraméterek rögtön ifjúkorom Prakticájának hibátlan Pentacon optikáját juttatták eszembe, az ár sem volt nagyon barátságos, felszerelésem új tartozékkal bővült. Kipróbálva az új objektívet arra gondoltam, hogy

Fényes perseida augusztus 12-én, háttérben a Fiasnyúlakkal

mint a régi szép időkben, ismét „hatalmas”, 28 mm-es átmérőn érkezik a fény, ráadásul sokkal nagyobb érzékenység mellett. A nem túl sötét szombathelyi kertvárosi égen 8–10 másodperc után a háttér már eléggé „kifehéredett”, később a monitoron látszott, hogy a lencse a széleken kissé elhúz. A határfényesség meglepően jó, és micsoda szerencse, a próbafelvételek egyikén meteort is sikerült rögzíteni! Némi kísérletezés után a 3,5-es fényerő bizonyult ideálisnak, így már szép a leképezés. (Bizonyára jó választás lehet a Canon 2,8/40-es „palacsintaobjektívje” is meteorozáshoz.)

És megint a szepezi égi. Az elmúlt napokban ezzel az objektívvel, órágéppel, 1–2 perces idővel nagyszerű mélyeges csillagmezőket, „füstölgő” Tejutat sikerült fényképeznem. Most a meteorokon a sor. Állókamerát használok, a Perseus már szépen felemelkedett, jön az Auriga is, a Capella már pislog a lombok között. A rádiánshoz közeli területet választok, ahol még rövidek a meteorok, így a teljes nyom a látómezőben marad. Tereptárgyakat, fákat is komponálok a kép peremére, egy lépés az asztrotájkép felé, így látványosabb, emberközelibb a fotó. Két percek exponálok ISO 1600-nál, e fölött a jó falusi égen is túl világos lenne a háttér. Maradok a jól bevált

3,5-es fényerőnél. Ha meteor fut a látómezőbe, előbb lekapcsolom a gépet, így a képen sötétebb marad az ég, a csillagívek még szinte pontszerűek. Ideális esetben 40–70 másodperc között érkezik a meteor, így készíthetők a leglátványosabb képek.

Érdemes volt objektívet váltani. A látómező ugyan kisebb, de a közepes fényű meteorok is sokkal határozottabb, markánsabb jelenségek. Egy kis digitális utómunka, kontrasztnövelés, mélyítés még jobban kiemeli a csillagíveket és a meteornyomokat. A maximum hajnalán két óra alatt 8 hullócsillag, két nappal később (közben volt egy borult éj) ugyanennyi idő alatt 3 meteor került a képekre.

A következő évben nem lesz ilyen szerencsénk a holdfázissal, sőt idén a Geminidák maximuma is teliholdra esik. Addig is bármikor felidézhető a szerencsésen megörökített meteornyomok a monitoron, és amit a digitális memória nem tud visszaadni: a távoli kutyaugatás, egy megszűnő szórakozóhelyről kiszűrődő zene, a kerítés tövében motoszkáló sünn szuszogása, a távkioldó kapcsolóját szorító ujjakat átjáró hideg, és mindenekelőtt a meteorhullás szünetiben is megunhatatlan vidéki égi látványa.

Szauer Ágoston